

ISSN 1886-1997

Kajeroj el la Sudo

La 30ª jaro

Bulteno de la Hispana Asocio de Laboristoj Esperantistaj

<http://www.gazetoteko.com/kajeroj/k109/k109.html>

Kio pri Woody?

Datreveno

Ekzempla hispano

Paspago primorta

N° 109^a

Kajeroj

el la Sudo

*Bulteno de la Hispana Asocio de
Laboristoj Esperantistaj
(HALE).*

*Calle Jabonerías, 6.3° D
30010 Murcia
Hispanio*

ISSN 1886-1938 (printita)

Enhavo

Redaktore: Novmondiĝo.....	3
Socio: Kio pri Ŭudi?.....	5
Datreveno:	
Malkovro.....	7
Ekzempla hispano.....	8
Literaturo:	
<i>Don' Huan</i> , ĉ. 4 ^a	9
<i>La Faraono</i> , ĉ. 58 ^a	11

Prezidas: Johano A. Cabezos.

Redaktas: Jesuo de las Heras.

Korektas: Jozefo Pina.

Retskribu al: kajeroj@gmail.com

Ni ne korespondos pri nepetitaj artikoloj, kvankam ni klopodos publikigi ĉiun artikolon, kiun ni trovos interesa kaj kies enhavo mistraktas neniun personon.

Oni povas reprodukti la enhavon, kondiĉe, ke oni citu la originon.

Pri la enhavo de la artikoloj respondecas ties aŭtoroj, ne la redakcio.

Kovrilo: En Onubo (Huelva), je la enfluejoj de riveroj Tinto kaj Odjel', en loko konata kiel Pinto de la Sebo, de 1929 staras statuo dediĉita al la Eltrovo de Ameriko, je 1492, farita de usona skulptistino Gertrude Vanderbilt Whitney kiel donaco de la

Pagmaniero: aliĝu al HALE kontraŭ €5 jare por ricevi la surpaperan version de nia magazino.

Konto **ES30 2100 4617 4122 0011 5275.**

Notu vian nomon kaj la jaron, kiun vi pagas.

Poste, sendu noton al kajeroj@gmail.com

Notu, ke malfrua kotizo povas signifi perdi numeron.

Ankaŭ eblas protekti la magazinon pere de donaco al la menciita konto, se oni deziras helpi kaj tamen ne ricevi la surpaperan version.

Tute kreita kaj traktita per senpagaj linuksaj rimedoj:
Scribus, Bluefish, Gimp, gFtp kaj yafc.

Nesubskribitajn artikolojn verkis la redaktoro.

Novmondigo

Dum la lasta jarcento Hispanio perdis sian nocion pri si mem, kaj laŭ la unuaj jaroj de ĉi tiu jarcento la afero ne pliboniĝis. Multe oni mensogis kaj mensogas pri ni mem, kaj nia loko en la mondo, kaj nun estas tiuj mallertuloj, kiuj deziras esti eŭropa per neigo de sia identeco kiel hispanoj.

Tiu absurda sinteno komencis du jarojn antaŭ la 20^a jarcento, je la milito kontraŭ Usono je la jaro 1898, kiun komencis la mensogoj de propaganda ĵurnaloj de Hearst (*Donu al mi la faktojn, mi kreos la militon!*. li asertis), kaj kiun Hispanio malvenkis ĉar stulteco de ties registaro (eble pro korupteco politika) malebligis, ke ili produktos submariŝipon jam inventita de Isaac Peral en Kartaĥeno. Per tiu milito Cuba, Portoriko (Puerto Rico, *riĉa haveno* en la hispana lingvo) kaj Filipinaj Insuloj estis okupitaj de la trupoj de Usono, sen konsidero al la deziroj de ties civitanoj. Estas nepenseble, ke hodiaŭ neniu kondamnu tiun neigon pri la homaj rajtoj de tiuj homoj. Nun en Portoriko estas civitana movado celante reveni en la kronon de Hispanion, sed ne ŝajnas, ke la registaro usona atentis multe al ili, eĉ se pli ol jarcento poste portorikanoj ankoraŭ ne havas plenajn civitorajtojn kiel usonanoj. Filipinoj estas sendependa ŝtato, sed kun multe da problemoj, kaj Kubo suferas kruelan komunisman reĝimon, interalie pro tio, ke Usono ne sciis aŭ ne volis fari taŭgan sendependigan proceduron. Kiam evidentiĝis, ke ne plu ekzistas avantaĝoj por ili, ili forlasis la landojn, kiuj kostis al ili monon, Filipinojn, dum ili ne plene akceptis Portorikon kiel novan ŝtaton, kaj ankaŭ mistraktis Kubon, kiu estis kvazaŭ putinejo por riĉuloj de Usono. Tio kreis la kondiĉojn por ke Fidel' Kastro kaj siaj partianoj sukcesos batali kontraŭ la invadinta povo kaj ties pupa registaro prezidita de Fulgencio Batista. Kaj tiel stagnas aferoj en Kubo de la kvindekaj jaroj de la lasta jarcento.

Usono kreis registaron pupan en la insulo, kaj poste kreis ankaŭ la reakcion al tiu, kaj sekve Kubo falis en brakojn de la sola potenco, kiu kuraĝis defii Usonon, Sovetunio. Nun Sovetunio ne plu ekzistas, sed la kuba registaro vampiriĝas la riĉaĵojn de Venezuelo, kaj ankoraŭ ĝi subtenas sin per tio kaj la helpo de Ĉinio kaj Rusio. Kaj tio estas domaĝo

Monumento al Makovro en Placo de Kolombo, en Madrido.

por la loĝantaro de Venezuelo, kiu ne vidas eliron al sia granda problemo supervivi.

Sed kio okzintus, se Hispanio farintus dek submarŝipojn tiutempe? Neniu alia lando havis ilin, kaj sekve la usona militŝiparo estus detruita, kaj Hispanio venkintus la militon. Oni scias, ke la surlandaj bataloj en la insulo ĉiam estis venkitaj de hispanoj, ĉar la armila teĥnologio estis simila en ambaŭ flankoj. Sed ne tiel pri tia ŝipa: la hispanaj ŝipoj estis eksmodaj kaj tre limigitaj, dum la usona militŝiparo estis tre moderna kaj ties anoj povis pafi de multe pli fore ol siaj malamikoj. Hispana venko savintus, tamen, nur tri el la hispanaj provincoj, Kubo, Filipinoj kaj Portoriko. Bedaŭrinde la stulteco de Fernando 7^a kaj Isabel II^a ne permesis al ili fortiki la amerikajn provincojn tiel ke la krioljaj perfiduloj ne sukcesis venki la civilan militon (kiun ili nomumis *Sendependeco*), kiu okazis tie dum la Reĝo (kaj poste reĝino) ne kuraĝis iĝi imperiestroj kaj sekve honori sian devon protekti siajn civitanojn preter la oceano. Se ili farintus tion, la tuta Ameriko estus Hispanio nun, krom Kanado kaj la 13 originalaj kolonioj britaj, kiuj devenis Usono pro tio, ke mankis al ili reprezentadon politikan en la brita parlamento. Tio ne okazis en la hispana Ameriko, ĉar la **Consejo de Indias** (Indiana Konsilantaro) donis voĉon al indianoj. Hodiaŭ oni scias multe pli pri la kulturoj sjuks', mohikan', ĉejene' kaj aliaj, kiuj estis ekstermitaj de britdevenaj genociduloj, kies praidoj silentas tiujn misfarojn kontraŭajn al bazaj homaj rajtoj, dum ili laŭtvoĉigas elpensitajn similajn aferojn kvazaŭ faritajn de hispanoj.

Jes, **protestantoj** invadis kaj ekstermis indiĝenojn ĉiam, kiam ili povis. **Katolikoj** komprenis dekomence, ke indiĝenoj estas homoj, kaj proponis al ili uzon de lingvo kaj religio, kiu igos ilin grandaj kaj potencaj en la mondo. Tiel etaj triboj iĝis grandaj kulturoj konitaj nun kiel inkao, meksika, gvarani', kaj similaj multaj aliaj. Tia estas la diferenco inter la du Isabeloj, tiu de Kastilio kaj tiu de Anglio, tiu katolika kaj tiu anglikana. La unua celis disvastigi la mesaĝon de Jesuo en la novan kontinenton, la dua celis komercan profiton koste al la Universala Imperio. La stulteco de la diversaj imperiestroj hispanaj, krom la perfido de la Francujo napoleona, malebligis tion, sed la problemo venis el multe da jaroj kaj faktoroj, kiel ekzemple ne nomumi heredonton antaŭ la morto de la reĝo Karlo 2^a je 1700.

Tamen, la Malkovro de Ameriko estis grandioza evento, kiun devas festumi ĉiu moderna homo, ĉar la Nova Kontinento estis de tiam grava en la historio de Homaro. Danke al Hispanio, spite al Anglio. Ĝi ebligis, ke la hispana estis la Esperanto de Ameriko, ĉar tiutempe ĝi estis nenies lingvo inter indiĝenoj, kaj ankaŭ prenis ilin de prahistorio en modernan eraon.

Dankemo igas onin bonenaskiĝinta.

*La Redakcio,
je la 12^a de Oktobro de 2019.*

Kio pri Ŭudi?

Estas domaĝe, ke La lando de Liberuloj, laŭ sia nacia himno, nun estas la Lando de Inkvizicio.

Je la monato de februaro de 1950 Senatoro Jozefo Rajmond' MacCarthy komencis *ĉasadon de sorĉistinoj* inter la registara funkciularo (kiu poste larĝiĝis al aliaj kampoj) laŭ akuzo esti komunismaj aŭ simple simpatiaj al komunismo. Oni akre kondamnas tiun agadon ĉar oni ne povis pruvi eĉ unun kazon, kaj ankaŭ pro tio, ke ne estante krimo esti komunisma, la karieroj de multe da homoj, ĉefe artistoj kaj komercistoj, kiuj vivis el vendado de siaj varoj, ruiniĝis terure.

Simile okazas nun en Usono kaj, bedaŭrinde, en aliaj landoj kies manko da identeco kopiigas la imperiajn kapricojn. Sed grava diferenco estas, ke Makarti starigis publikajn procedurojn en kiuj akuzitoj povis defendi sin antaŭ ol ricevi sentencon. Sed nun sufiĉas esti akuzita en amasmedioj por ke li (pli ofte ol ŝi) suferos sentencon kaj punon. Hodiaŭ ne plu ekzistas la **Supozo pri Senkulpo**, sed ĉiu stulta mallertulo trovas sin sufiĉe kapabla juĝi post aŭskulti nur unu flankon, la akuzantan. Sed necesas aŭskulti la du flankojn kaj taksu la pruvilojn antaŭ decidi pri tio, kiu kulpas. Sed se pruvojn ne estas sufiĉaj, akuzito ne estas kulpa.

Antaŭ kelkaj monatoj oni akuzis Kevinon Spejci (Kevin Spacey) pri seksa molestado, kaj tiu sola akuzo estis sufiĉe ĉesigi lian partoprenadon en fama televidserio *Domo de kartetoj* (*House of Cards* originale, hispane *Castillo de naipes*) kaj aliaj prokejtaj kinaj. Verŝajne lia kina kariero jam finis pro tio, kaj kulpuloj pri tiu falsa akuzo restos nepunataj pro tio, ke korekteco politika protektas ilin same kiel en la inkviziciaj tagoj atestantojn falsajn kaj akuzantojn protektis la procedo mem. Tial ne estas malmultaj la homoj justicavidaj, kiuj ĉesis vidi tiun televidserion, ĉar estas aliaj faritaj de nefaŝistoj. K. Spacey estas senkulpa, laŭ tribunalo.

Simila kazo estas tiu de Woody Alen, la fama reĝisoro, kiu ridigis nin tiom ofte per siaj brilaj filmoj. Post kelkaj tagoj oni

vidos finfine en Hispanio kaj Eŭropo lian lastan filmon, *Pluvtago en Novjorko*, sed oni ne premieros tion en Usono ĉar la moderna Inkvizicio de Politika Korekteco jam kondamnis lin al ostracismo pro tio, ke oni akuzis lin pri nekorekta konduto kun infaninoj.

Estas sufiĉe malsana, ke socio reagis tiel pro tio, ke oni volas esti bonisma. Bonismuloj ŝajne jam supreniris la socian ŝtuparon sufiĉe alte por dikti tion, kio estas bona kaj malbona. Kaj ne nur malbonas molesto, sed simpla akuzo pri molesto, sendepende de ĉu ĝi veras, ĉu ne. Tiuj senkapaj bonismuloj diras, ke ne estas, ke ili ne kulpas:

estas, ke oni ne sukcesis pruvi lian kulpon, sed li ja kulpas pro tio, ke oni akuzis lin. Kaj homoj sekvas tiun konsideron same kiel germanoj sekvis la argumentojn de Hitlero kontraŭ judoj, ŝafe kaj adepte.

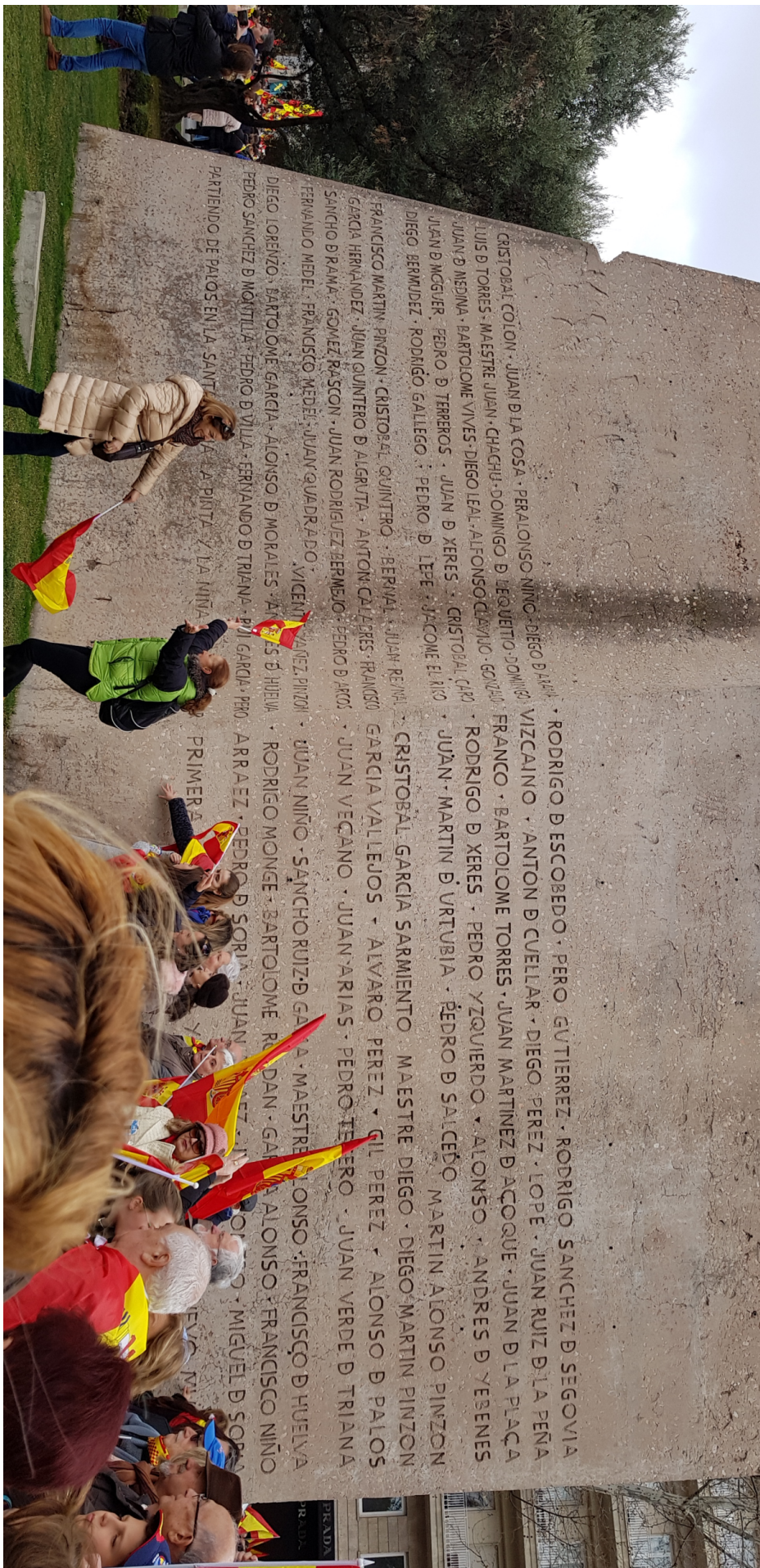
Feliĉe ankoraŭ estas justaj kaj inteligentaj homoj, kiuj ne sklaviĝas al sloganoj kulpigaj. Lastan jarcenton inteligentaj homoj kiel Einstein forlasis Germanion ĉar ne estas sane vivi tie, kie oni ne opinias, sed la ŝtato opinias por oni, kaj hodiaŭ estas saĝaj homoj, kiuj denoncas tiujn maljustajn persekutadojn.

Sed, aldone, mi kuraĝas demandi: **Kio gravas?** Oni povas esti krimulo kaj produkti bonegajn artaĵojn. En la kazo de Woody Allen, same kiel en tiu de Spacey, tribunaloj sentencis, ke ili estas senkulpaj. Sed socio hontas konfesi, ke ĝi eraris, kaj ne nur socio, sed ĉiuj akuzintoj. Ili neniam pardonpetas, kaj oni ne postulas, ke ili pagu la damaĝon kaŭzitan de la misfaro de la akuzintoj. Urĝas, ke venos leĝo, kiu punos la damaĝon kaŭzita de sensencaj akuzantoj.

Revenante al *Pluvtago en Novjorko*, geaktoroj redonis la monon, kiun ili ricevis por partopreni en la filmo, kaj bojkotis ties premieron, kion ili atingis dum du jaroj, kaj eĉ hodiaŭ ĝi ne aperos en Usono. Eble ili sentis sin devigitaj fari tion pro la skandalo ĉirkaŭ la reĝisoro. Sed ili nur pruvas per tio, ke ili ne estas honestaj kaj fidindaj civitanoj.

Mi certe rekomendas vidi la filmon, ĉar kelkaj kritikistoj, inter ili Fernando Trueba¹, diras, ke temas pri unu el la plej bonaj filmoj de tiu fama reĝisoro.

¹<https://www.elmundo.es/cultura/laesferadepapel/2019/10/13/5d9df6bc21efa0d3688b461a.html>

Malkovro

La 12an de ĉi tiu monato estis la 527^a datreveno de la malkovro de Kontinento Amerika fare de Kristoforo Kolombo por la Krono de Kastilio. Tiu grava evento ŝanĝis la mondon. Ni esperu, ke niaj kuncivitanoj iam fieros pri tio, liberiĝite de fifamigo kaj mensogado de angloj, nederlandanoj kaj italoj en-viantaj, dekomen-

Sed pli singardi-ga estas la fakto, ke multaj hispanoj hodiaŭ atakas la agon malkovri kaj konkeri Amerikon, de ambaŭ flankoj de la Atlantika Oceano. Ĉar fia trajto de multaj hispanoj estas memneigo. Espereble iam tio ne plu okazos. Eble tiun tagon Hispanio estos granda denove. Kaj se ne, ni ankoraŭ povos

Hispano

Je flanko de la Placo Kolombo de Madrido fiere staras statuo dediĉita al *duonhomo*, ĉar mankis al li okulo, brako kaj kruro, kiujn li perdis en bataloj kontraŭ piratoj britaj defende de sia lando, la Hispana Imperio.

Blas de Lezo Olavarrieta ne estas mondfama pro tio, ke li naskiĝis en urbeto de Gipusko (Vaskio), sed pro tio, ke li organizis kaj efektivigis la plej teruran malvenkon, kiun brita floto havis en sia tuta historio en nordo de nuna Kolombio.

Se nunaj vaskoj kaj ceteraj hispanoj havus tiun patriotismon nun, Hispanio denove estus grava en la mondo. Ne plu estas momento por imperio aŭ militaj heoraĵoj, sed ankoraŭ ne elĉerpigis momento por memfieroj persona,

La misaventuroj de Don' Hŭan' Paspago primorta

Laiaj rilatoj kun Anin' suferas, pri ĉio tio. Li estis nervoza kaj ĝena la tutan tempon, kaj komencis kvereli kun ŝi, kontraŭ sia kutimo. Anin' estis rezonebla kaj trankvila preskaŭ ĉiam, sed ŝi ankaŭ povas koleri se estas kialo. Kaj ŝi suspektis, ke Don' Hŭan' ĉasas alian knabinon.

«Ĉu vi vidas alian virinon?»

«Ho, ne! Kiel vi povas pensi pri tio?»

«Nu, mi ne naskiĝis hieraŭ».

«Kara, mi nur vidas vin».

«Kiu estas Elvirin'?»

«Iu, kiun mi konis en la pasinto kaj ŝi ankoraŭ volas, ke mi edziĝu al ŝi».

«Kial vi ne tion faris?»

«Ĉar ŝi estas freneza. De kie vi scias pri ŝi?»

«Ŝi diris, ke vi du amas unu la alian, sed vi perfidas ŝin la tutan tempon».

«Kaj ĉu vi kreas ŝin?»

«Mi ne scias.»

Don' Hŭan' ekĝeniĝis pri tio, do li diris:

«Bone, Anin', se vi ne fidis pri mi estas plej bone ne daŭrigi kune. Adiaŭ». Kaj li foriris tuj.

«Atendu!», diris ŝi. «Mi ne celis diri tion».

Sed Don' jam foriris..

*La misaventuroj de
Don' Hŭan'
Moderna fabelo*

Do mi pravis..., ŝi murmuris. Li koleras ĉar mi malkovris lin. Sed nun mi volas lin denove kun mi. Li povas havi min aŭ forlasi min. Jen lia decido. Li devos almozpeti havi min denove.

Tamen li almozpetis nenion. Tia ne estis lia naturo: li provis ĉiam esti agrabla al ĉiuj, kaj tiu donis al li vivon senbedaŭran, aŭ preskaŭ tia, kaj sekve la ŝanco pri tio, ke li devos pardonpeti estas proksima al nenio. Don' Hŭan' havis strangan magnetan povon sur virinoj. Ili trovas lin kaj volas, ke li estu kun

ili. Li scias pri tio, ke li havas specialan kuracan povon sur ili, aparte sur tiuj, kiujn ĵus forlasis iliaj amantoj, kaj aferoj iris agrable inter ili ĝis kiam ili igis posedemaj. Vere, li neniam bezonis esti tia, posedema, car kiam virino estas kun li, ŝi ne konsideras alian viron, sed li daŭre estas agrabla al ĉiuj, kaj ne surprize oni vidis lin promeni mane en mane kun Katrin' la sekvintan tagon, kiam Anin' kaj ŝia patro trovis ilin.

«Vidu, paĉjo: tiu ĉi estas la viro. Li allogis min hieraŭ kaj nun li estas kun sia nova viktimo». Ŝi aludis al ŝia enlitiĝo kun Don' Ĥŭan' la pasintan tagon sen uzi protektilon, kaj poste, sentante sin posedema, ŝi komencis sian atakon al Elvirin'.

«Junulo», diris la patro de Anin', «plaĉus al mi paroli al vi». Don' Ĥŭan' vidis problemojn veni de kiam li ekrimarkis Aninon kelkajn paŝojn malantaŭe.

«Jes?»

«Vi malhonoris mian filinon, Aninon».

«Vidu, sinjoro, mi ne konas vin. Havu bonan tagon».

«Bastardo! Vi ne parolu al mi tiel!»

Don' Ĥŭan' provis foriri, sed la patro tiris de lia maniko. Liberigante sin la junulo, la maljunulo falis surdorsen kaj lia kapo frapis la trotuarbordon, kaj

sango ekfluis el ĝi.

«Patro! Vi mortigis lin, bastardo!, vi, Don' Ĥŭan'!», Anin' kriis premante la kapon de sia paĉjo en sian sinon. «Vi murdis lin! Helpon! Helpon! Murdisto!»

Subite multaj homoj kuniĝis, kaj policisto venis. Li mendis ambulancon kaj aliaj policistoj prenis Donon Ĥŭanon en policejon, ĝis juĝisto venis kaj decidis, ke estis malbonŝanca akcidento, kaj Don' havis nenian respondecon pri la afero.

«Mi revenĝos, murdisto!», Anin'. Ŝi estis vere ĝenita, tiom multe, ke la juĝisto ordonis, ke oni arestu ŝin kaj monpunis ŝin per cent pundoj pro malrespekto kaj minaco ene de justickorto.

De tiu tago ŝi nur serĉis venĝi la morton de sia patro, kiel ŝi diris, sed la kaŭzo vera de ŝia ĝeno estis sama kiel tiu de Elvirin', ke Don' Ĥŭan' ne plu atentis al ŝi. Al psikopata knabino tio estas la plej grava puno el la mondo.

Je la jura proceduro pri la morto de la patro de Anin' estis atesto, kiu senkulpigis Donon Ĥŭanon tute kaj klare: okazis, ke Shirley McGivers estis iranta vidi amikino, kaj ŝi vidis ĉion. Ŝi rakontis al juĝisto, ke la oldulo ŝajnis ataki Donon, kaj li nur liberigis tirante sian manikon, sed li neniam puŝis lin. Do la juĝisto pardonpetis al Don' Ĥŭan' kaj admonis Aninon, kiu komencis insulti lin kaj la akuzaton.

La Faraono

Ĉapitro 58^a

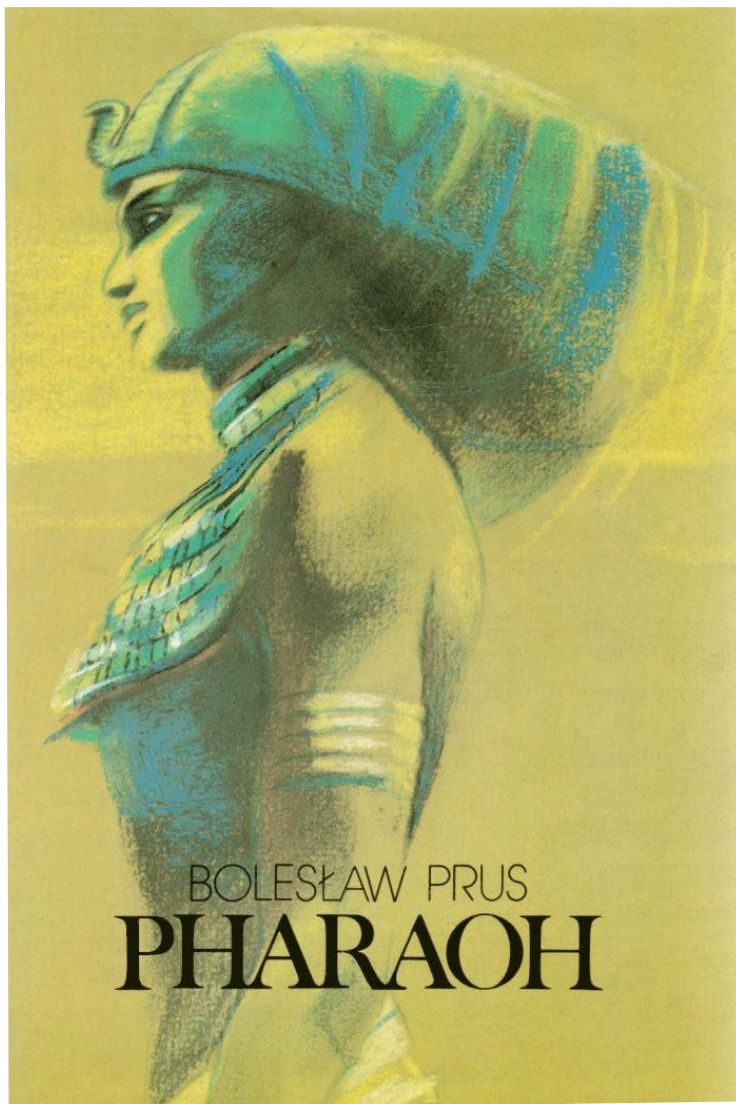
Forlasinte la landon Piom, la faraono kaj lia sekvantaro dekelkon da tagoj veturis al la sudo, kontraŭ la fluo de Nilo, ĉirkaŭitaj de nuboj de ŝipoj, salutataj per krioj, supersŭtataj per floroj.

Sur ambaŭ bordoj de la rivero sin etendis seninterrompa vico de argilaj dometoj, figaj arbaroj, palmaj bukedoj. Ĉiuhore sin montris grupo de blankaj domoj de iu urbeto, aŭ pli grandaj urboj kun koloraj konstruaĵoj, kun grandegaj pilonoj de temploj.

Okcidente la muro de la libiaj montoj desegniĝis ne tre klare; kontraŭe oriente la arabia ĉeno pli kaj pli proksimiĝis al la rivero. Oni povis vidi klare la breĉitajn ŝtonegojn nigrajn, flavajn aŭ rozajn, kiuj rememorigis per la formo ruinojn de citadeloj aŭ temploj, konstruitaj de grandeguloj.

En la mezo de Nilo oni renkontadis insulojn, kiuj, ŝajnis ke ili hieraŭ elakviĝis, kaj hodiaŭ jam estis kovritaj de riĉaj vegetaĵoj kaj loĝataj de sennombraj birdaj aroj. Kiam proksimiĝis la brua sekvantaro de l' faraono, la birdoj timigite leviĝis kaj, rondflugante super la ŝipoj, kunigis siajn kriojn kun la potenca voĉo de la popolo. Super ĉio ĉi pendis la pura ĉielo kaj lumo tiel plena de vivo, ke en ĝiaj ondoj la nigra tero fariĝis brila kaj la ŝtonoj ĉielarke koloriĝis.

La tempo fluis gaje por la faraono. En la komenco iom incitis lin la senĉesaj krioj, sed poste li tiel kutimis al ili, ke li tute ne atentis ilin. Li povis legi dokumentojn,

interkonsiliĝi, eĉ dormi.

Tridek ĝis kvardek mejlojn far de Piom, sur la maldekstra bordo de Nilo kuŝis granda urbo Siut, en kiu Ramzes ripozis kelke da tagoj. Estis eĉ konvene halti, ĉar la mumo de l' mortinta reĝo estis ankoraŭ en Abidos, kie ĉe la tombo de Oziriso oni solene preĝis.

Siut estis unu el la plej riĉaj urboj de Supra Egipto. Tie oni fabrikis la famajn vazojn el blanka kaj nigra argilo kaj teksis tolon; tie estis la ĉefa bazaro, kien oni alportis la komercaĵojn el la oazoj, dissemitaj en la dezerto. Tie, fine, estis la fama templo de Anubis, la dio kun la lupa kapo.

En la dua tago sin prezentis al lia sankteco la pastro Pentuer, la ĉefo de l' komitato, esploranta la situacion de la popolo.

—Ĉu vi havas novaĵojn?
—demandis la sinjoro.

—Jenajn: la tuta Egipto benas vian sanktecon. Ĉiuj, kun kiuj mi parolis, estas plenaj de espero kaj diras, ke via regado estos renaskiĝo de la ŝtato.

—Mi volas —respondis la faraono —ke miaj regnantoj estu feliĉaj, ke la popolo spiru libere. Mi volas, ke Egipto havu, kiel iam, ok milionojn da loĝantoj kaj reakiru la terojn, kiujn forŝiris de ĝi la dezerto. Mi volas, ke la laborema homo ripozu ĉiun sepan tagon kaj ke ĉiu kamparano posedu pecon da tero, kiel proprajon...

Pentuer falis sur la vizaĝon antaŭ la bona sinjoro.

—Leviĝu —diris Ramzes.
—Tamen mi devas konfesi al vi, ke mi travivis malfacilajn momentojn. Ĉar mi vidas la mizeron de mia popolo, deziras relevi ĝin, kaj samtempe oni sciigas al mi, ke la trezorejo estas malplena. Vi ja mem scias plej bone, ke ne posedante kelkdekon

da miloj da talentoj, mi ne povus riski fari tiajn reformojn. Sed hodiaŭ mi jam estas trankvila: mi havas rimedon por elpreni la necesan sumon el Labirinto.

Pentuer kun miro rigardis la monarĥon.

—La gardisto de la trezorejo klarigis al mi, kion mi devas fari —daŭrigis la faraono. —Mi devas kunvoki ĝeneralan kunvenon de ĉiuj klasoj, po dek tri homoj de ĉiu klaso. Kaj kiam ili proklamos, ke Egipto bezonas subtenon, Labirinto liveros al mi trezorojn... Ho dioj!... —aldonis li —por du... por unu el tiuj juveloj, kiuj kuŝas tie, oni povas doni al la popolo kvindek ripozojn jare!... Neniam ili estos pli bone uzitaj.

Pentuer skuis la kapon.

—Sinjoro —diris li —ses milionoj da Egiptanoj, kaj mi kun miaj amikoj la unuaj, konsentos, ke vi ĉerpu el tiu trezorejo... Sed... forlasu la iluziojn, via sankteco!... Cent plej altrangaj oficistoj de la ŝtato kontraŭstaros, kaj tiam Labirinto donos nenion...

—Ili do volas, ke mi fariĝu almozulo ĉe iu templo?...
—eksplodis la faraono.

—Ne —respondis la pastro. —Ili timas, ke la trezorejo, unu fojon tuŝita, tute malpleniĝos. Ili suspektos la plej fidelajn servistojn de via sankteco, ke ili dividas la profitojn, fluantajn el ĉi tiu fonto... Kaj tiam la envio murmuretos al ili: kial ankaŭ vi ne povus gajni ion? Ne

malbonvolo al vi, sed reciproka malkonfido kaj avideco puŝos ilin al kontraŭstaro.

Aŭskultinte la vortojn, la sinjoro trankviliĝis, eĉ ekridetis.

—Se estas tiel, kara Pentuer, kiel vi diras, estu trankvila —diris Ramzes. —En la nuna momento mi komprenis, por kio Amon kreis la povon de l' faraono kaj donis al li superhoman potencon. Li faris tion, por ke cent eĉ plej altrangaj friponoj ne povu pereigi la ŝtaton.

Ramzes leviĝis de la seĝo kaj aldonis:

—Diru al mia popolo, ke ĝi laboru kaj estu pacienca... Diru al la pastroj, kiuj estas fidelaj al mi, ke ili servu al la dioj kaj kulturu la saĝon, kiu estas la suno de l' mondo... Ve al ili, se ili kolerigos mian koron!

—Sinjoro —diris la pastro —mi estas via fidela servisto.

Sed kiam adiaŭinte la faraonon, li eliris, sur lia vizaĝo estis videbla ĉagreno.

Dek kvin mejlojn de Siut, kontraŭ la fluo de l' rivero, la sovaĝaj arabiaj ŝtonegoj preskaŭ tuŝas Nilon; kontraŭe la libiaj montoj foriras de ĝi tiel malproksimen, ke la tiea valo estas eble la plej larĝa en Egipto.

En ĉi tiu loko, unu apud la alia, staris du respektegataj urboj: Tinis kaj Abidos. Tie naskiĝis Menes, la unua egipta faraona; tie antaŭ cent mil jaroj oni metis en la tombon la sanktajn restaĵojn de la dio Oziriso, kiun perfide mortigis lia frato Tifon.

Tie, fine, kiel rememoraĵon de ĉiu tiuj grandaj okazoj, la glora faraono Seti konstruis templon, al kiu alkuradis pilgrimoj de la tuta Egipto. Ĉiu fidelulo devis almenaŭ unu fojon en la vivo tuŝi per la frunto ĉi tiun benitan teron. Sed vere feliĉa estis tiu, kies mumo povis fari la vojaĝon al Abidos kaj almenaŭ de malproksime halti apud la muroj de l' templo.

La mumo de Ramzes XII loĝis tie de kelke da tagoj, ĉar li estis monarĥo konata per sia pieco. Ne estas do mirinde, ke ankaŭ Ramzes XIII komencis sian regadon per la honora adoro al la tombo de Oziriso.

La templo de Seti ne apartenis al la plej antikvaj kaj belaj en Egipto, sed ĝi distingiĝis per la pureco de egipta stilo. Lia sankteco Ramzes XIII vizitis ĝin kaj faris oferojn, akompanata de la ĉefpastro Sem:

La teroj, apartenantaj al la templo, okupis naŭdek hektarojn, sur kiuj estis fiŝaj lagetoj, ĝardenoj floraj, fruktaj kaj legomaj, fine domoj, aŭ pli ĝuste malgrandaj palacoj de l' pastroj. Ĉie kreskis palmoj, figarboj, oranĝujoj, poploj, akacioj, kiuj formis aŭ aleojn, kiuj sin direktis al la ĉefaj partoj de l' mondo, aŭ grupoj de arboj, plantitaj regule kaj preskaŭ de sama alteco.

Eĉ la mondo de l' vegetaĵoj, sub la zorga okulo de l' pastroj, ne kreskis laŭ sia propra impulso, formante neregulajn, sed pentrindajn arojn; eĉ ĝi dismetis sin laŭ rektaj paralelaj linioj, aŭ grupiĝis en geometriajn figurojn.

La palmoj, tamarindoj, cipresoj kaj mirtoj estis kvazaŭ soldatoj, en vicoj aŭ kolonoj. La herbo estis tapiŝo, tondita kaj ornamita per floroj, ne de iu ajn koloro, sed de tiu, kiu estis necesa. La popolo, rigardante de supre la herbarojn de l' temploj, vidis sur ili florantajn bildojn de l' dioj aŭ de l' sanktaj bestoj; la saĝulo trovis aforismojn, skribitajn per hieroglifoj.

La mezan parton de l' ĝardenoj okupis ortangulo, naŭcent paŝojn longa kaj tricent larĝa. La ortangulo estis ĉirkaŭita de ne tre alta muro, kiu posedis unu videblan pordegon kaj dekelkon da kaŝitaj pordetoj. Tra ĉi tiu pordego la popolo eniradis en la korton, ĉirkaŭantan la templon de Oziriso kaj kovritan per ŝtona planko. Nur en la centro de la korto staris la templo: ortangula konstruaĵo, kvardek kvincent paŝojn longa kaj kvincent larĝa.

De la pordego kondukis al la templo aleo de sfinksoj kun leonaj korpoj kaj homaj kapoj. Ili staris en du vicoj, po dek en ĉiu, kaj rigardis reciproke al si la okulojn. Inter ili povis trairi nur la plej altrangaj oficistoj.

En la fino de la aleo de l' sfinksoj, ankaŭ kontraŭ la pordego por la popolo, staris du obeliskoj, t. e. maldikaj kaj altaj kvarangulaj kolonoj el granito, sur kiuj estis skribita la historio de l' faraono Seti.

Nur post la obeliskoj leviĝis la potenca pordego de l' templo, havanta ĉe ambaŭ flankoj grandegajn konstruaĵojn de formo de detranĉitaj piramidoj, nomataj

pilonoj. Tio estis kvazaŭ du masivaj turoj, sur kies muroj estis pentraĵoj, prezentantaj la venkojn de Seti aŭ liajn oferojn al la dioj.

Ĉi tiun pordegon ne povis trapasi la kamparanoj, sed nur la riĉaj burĝoj kaj la privelegiataj klasoj. Tra ĝi oni eniradis en peristilon, korton, ĉirkaŭitan per koridoro, apogita sur multe da kolonoj. La peristilo povis enhavi ĉirkaŭ dek mil piulojn.

De la korto, la nobeluloj povis ankoraŭ eniri en la unuan ĉambregon, la hipostilon; ĝi havis plafonon, apogitan sur du vicoj de altaj kolonoj, kaj povis enhavi ĉirkaŭ du mil piulojn. Ĉi tiu ĉambrego estis la ekstrema punkto por la profanoj. La plej altrangaj oficistoj, sed kiuj ne ricevis pastrajn benojn, havis la rajton preĝi nur tie kaj de tiu loko rigardi la kovritan statuon de l' dio, kiu staris en la ĉambrego de la "dia aperado".

Post ĉi tiu ĉambrego estis la ĉambro de la "oferaj tabloj", kie la pastroj transdonis al la dioj la oferojn, alportatajn de la fideluloj.

Sekvanta estis la ĉambro de la "ripozo", kie ripozis la dio, revenanta aŭ iranta al la procesio, lasta —kapelo aŭ sanktejo, kie loĝis la dio.

La kapelo estis ordinare tre malgranda kaj malluma, iafaje elhakita en unu ŝtona peco. De ĉiuj flankoj ĉirkaŭis ĝin kapeloj same malgrandaj plenaj de vestoj kaj mebloj, vazoj kaj juveloj de l' dio, kiu en sia nealirebla kaŝejo dormis,

banis sin kaj oleis, manĝis kaj trinkis, ŝajnas eĉ akceptis vizitojn de junaj kaj belaj virinoj.

En la sanktejon eniradis nur la ĉefpastroj kaj la reganta faraono, se li havis la sanktajn benojn. Simpla mortulo, penetrante tien, povis perdi la vivon.

La muroj kaj la kolonoj de ĉiu ĉambrego estis kovritaj per klarigaj surskriboj kaj pentraĵoj. En la koridoro, ĉirkaŭanta la peristilon, estis la nomoj kaj portretoj de ĉiuj faraonoj: de Menes, la unua estro de Egipto, ĝis Ramzes XII. En la hipostilo aŭ la ĉambrego de la nobeluloj oni prezentis en facile komprenebla maniero la geografion kaj statistikon de Egipto kaj de la vasalaj popoloj. En la ĉambrego de la "aperado" estis kalendaro kaj la rezultatoj de la astronomiaj observoj; en la ĉambro de la "oferaj tabloj" kaj de l' "ripozo" troviĝis pentraĵoj, koncernantaj la religiajn ceremoniojn, kaj en la sanktejo receptoj por elvoki superterajn estaĵojn kaj estri la fenomenojn de l' naturo.

Ĉi tiu lasta speco de superhoma scienco estis esprimita en tiel implikitaj frazoj, ke eĉ la pastroj de la tempo de Ramzes XII ne komprenis ilin. Nur la Ĥaldeano Beroes devis revivigi la mortantan saĝon.

Ripozinte du tagojn en la registara palaco en Abidos, Ramzes XIII sin direktis al la templo. Li portis blankan ĉemizon, antaŭtukon kun oranĝaj kaj bluaj strioj, ŝtalan glavon ĉe la flanko kaj oran kaskon sur la kapo. Li sidiĝis

en veturilo, kies ĉevalojn, ornamitajn per strutaj plumoj, kondukis nomarĥoj, kaj ĉirkaŭita de sekvantaro malrapide ekveturis al la domo de Oziriso.

Kien ajn li rigardis: la kampojn, riveron, tegmentojn de l' domoj, eĉ la branĉojn de figaj kaj tamarindaj arboj, ĉie sin puŝis la popola amaso kaj sonis nesilentanta krio, simila al furiozanta fulmotondro.

Atinginte la templon, la faraono haltigis la ĉevalojn kaj eliris antaŭ la popola pordego, kio tre plaĉis al la popolaĉo kaj ĝojigis la pastrojn. Piedire li trapasis la aleojn de l' sfinksoj, kaj salutita de la sanktaj viroj, bruligis incenson antaŭ la statuoj de Seti, kiuj sidis ĉe ambaŭ flankoj de la granda pordego.

En la peristilo la ĉefpastro altiris la atenton de lia sankteco al la artplenaj portretoj de la faraonoj kaj montris la lokon, destinitan por lia portreto. En la hipostilo li klarigis al li la signifon de la geografiaj karto kaj statistikaj tabeloj. En la ĉambro de la "dia aperado" Ramzes oferis incenson al la grandega statuo de Oziriso kaj la ĉefpastro montris al li la kolonojn, oferitajn al apartaj planedoj: ili staris sep ĉirkaŭ la statuo de la dio de l' suno.

— Vi diras al mi — demandis Ramzes — ke estas ses planedoj, kaj mi vidas sep kolonojn?...

— La sepa prezentas la teron, kiu ankaŭ estas planedo — murmuretis la ĉefpastro.

La mirigita faraono postulis klarigojn, sed la saĝulo silentis, montrante per signoj, ke lia buŝo estas

sigelita por pli detalaj klarigoj.

En la ĉambro de la "oferaj tabloj" eksonis mallaŭta, sed bela muziko, dum kiu ĥoro de pastrinoj plenumis solenan dancon. La faraono demetis sian oran kaskon kaj multvaloran kirason kaj transdonis ambaŭ al Oziriso, postulante, ke la donacoj restu en la trezorejo de l' dio kaj ne estu transportitaj en Labirinton.

Interŝanĝe por tia malavareco la ĉefpastro donacis al la monarĥo la plej belan dekkvinjaran dancistinon, kiu ŝajnis tre kontenta de sia sorto.

Kiam la faraono eniris en la ĉambregon de l' "ripozo", li sidiĝis sur la trono kaj lia religia anstataŭanto, Sem, ĉe sonoj de l' muziko kaj en la fumo de la incensoj eniris en la sanktejon, por elporti de tie la dion.

Post duono da horo ĉe la surdiganta sono de la sonoriloj aperis en la krepusko de la ĉambrego ora ŝipeto, kovrita per kurtenoj, kiuj de tempo al tempo moviĝis, kvazaŭ post ili sidus vivanta estaĵo.

La pastroj falis sur la vizaĝon, Ramzes pli atente rigardis la diafanajn kurtenojn. Unu el ili foriĝis, kaj la faraono ekvidis tre belan infanon, kiu rigardis lin per tiel saĝaj okuloj, ke la estro de Egipto sentis preskaŭ timon.

—Jen estas Horus —murmuretis la pastroj —Horus, la leviĝanta suno. Li estas la filo kaj la patro de Oziriso, kaj la edzo de lia patrino, kiu estas lia fratino.

Komenciĝis la procesio, sed nur en la interno de la templo. Antaŭe iris la harpistoj kaj dancistinoj, poste blanka

bovo kun ora ŝildo inter la kornoj. Poste du pastraj ĥoroj kaj ĉefpastroj, portante la dion, ree ĥoroj kaj fine la faraono en portilo, portata de ok pastroj.

Kiam la procesio trapasis ĉiujn ĉambregojn kaj koridorojn de l' templo, la dio kaj Ramzes ambaŭ revenis en la ĉambreon de l' ripozo. La kurtenoj, kovrantaj la sanktan ŝipeton, ree disiĝis kaj la bela infano ekridetis al la faraono.

Sem reportis la ŝipeton kaj la dion en la kapelon.

"Eble mi devus fariĝi ĉefpastro?" —pensis la monarĥo, al kiu la infano tiel plaĉis, ke li dezirus vidi ĝin plej ofte.

Sed kiam li eliris el la templo, ekvidis la sunon kaj la sennombran popolamason, li konfesis en sia koro, ke li komprenas nenion. De kie venis la infano, similanta neniun egiptan, de kie la superhoma saĝo en ĝiaj okuloj, kaj kion signifas ĉio ĉi ?...

Subite li rememoris sian mortigitan fileton, kiu povus esti same bela, kaj la estro de Egipto en la ĉeesto de cent mil regnantoj ekploris.

—Konvertita!... La faraono estas konvertita!... —diris la pastroj.
—Apenaŭ li enpaŝis la templon de Oziriso, kaj jen moliĝis lia koro!...

En la sama tago unu blindulo kaj du paralizitoj, kiuj preĝis ekster la muro de l' templo, retrovis la sanon. La pastra konsilantaro decidis proklami ĉi tiun tagon mirakla kaj fari sur la ekstera muro pentraĵon, prezentantan la plorantan faraonon kaj la

resanigitajn kriplulojn.

Malfrue post la tagmezo Ramzes revenis en sian palacon, por aŭskulti la raportojn. Kiam ĉiuj altranguloj forlasis la kabineton de l' sinjoro, venis Tutmozis, dirante:

—La pastro Samentu deziras prezenti sian respekteton al via sankteco.

—Bone, enkonduku lin.

—Li petegas vin, sinjoro, ke vi akceptu lin en la tendo, meze de la militista tendaro, kaj certigas, ke la muroj de la palaco amas aŭskulti...

—Mi dezirus scii, kion li volas?...
—diris la faraono kaj anoncis al la korteganoj, ke li pasigos la nokton en la tendaro.

Antaŭ la subiro de l' suno la sinjoro forveturis kun Tutmozis al sia fidela armeo; li trovis tie la reĝan tendon, antaŭ kiu laŭ ordono de Tutmozis la gardan postenon okupis Azianoj.

Vespere venis Samentu en pilgrima mantelo kaj respekte salutinte lian sanktecon, murmuretis:

Ŝajnas al mi, ke la tutan tempon iris post mi unu homo, kiu haltis proksime de via tendo. Eble li estas sendita de ĉefpastroj?...

Laŭ ordono de la faraono Tutmozis elkuris kaj efektive trovis fremdan oficiron.

—Kiu vi estas? —demandis li.

—Mi estas Eunana, centestro de la regimento de Izido... La malfeliĉa Eunana, ĉu via ekscelenco ne memoras min?... Antaŭ pli ol unu jaro dum la manovroj apud Pi Bailos mi rimarkis la sanktajn skarabojn...

—Ah, tio estas vi!... —interrompis Tutmozis. —Via regimento ja ne estas en Abidos?

—La akvo de la vero fluas de viaj lipoj. Nia tendaro estas en la mizera ĉirkaŭaĵo de Mena, kie la pastroj ordonis al ni rebonigi la kanalojn, kvazaŭ al kamparanoj aŭ Hebreoj...

—Kiel vi venis ĉi tien?

—Mi petegis la ĉefojn pri kelktaga forpermeso —respondis Eunana —kaj dank' al la rapideco de miaj piedoj mi alkuris ĉi tien, kiel soifanta cervo al la fonto.

—Kion vi volas?

—Mi volas petegi la protekton de lia sankteco kontraŭ la razitaj kapoj, kiuj ne donas al mi avancon, ĉar mi estas kompatema al la suferoj de l' soldatoj.

Tutmozis revenis ĉagrenita en la tendon kaj ripetis al la faraono la interparoladon kun Eunana.

—Eunana?... —ripetis la sinjoro.
—Jes. Mi memoras lin... Li faris al ni embarason kun la skaraboj, sed rekompence li ricevis bastonadon dank' al Herhor. Kaj vi diras, ke li plendas kontraŭ la pastroj?... Li venu ĉi tien!...

La faraono ordonis al Samentu foriri en alian parton de la tendo kaj sendis sian favoraton, por ke li alkonduku Eunana.

Baldaŭ aperis la malfeliĉa oficiro. Li falis sur la vizaĝon, kaj poste, genuante kaj ĝemante, li diris:

"Ĉiutage mi preĝas al Ra Harmahis ĉe lia leviĝo kaj subiro kaj al Amon, Re, Ptah, kaj al aliaj dioj kaj diinoj. Estu sana, monarĥo de Egipto!

Konservu plej longe vian vivon!
Sukcesu en ĉio, kaj mi povu vidi
almenaŭ la brilon de viaj kalkanoj..."

—Kion li deziras? —demandis la
faraono Tutmozis, unuafoje
obeante la ceremoniaron.

—Lia sankteco bonvolas demandi:
kion vi deziras? —ripetis Tutmozis.

La malsincera Eunana, ĉiam
genuante, sin turnis al la favorato kaj
daŭrigis:

—Via ekscelenco estas la okulo kaj
orelo de l' sinjoro, kiu donas al ni la
ĝojon kaj vivon, mi do respondos al
vi kvazaŭ al la tribunalo de Oziriso:
dek jarojn mi servas en la pastra
regimento de la dia Izido, ses
fojojn mi batalis ĉe la orientaj
limoj. Miaj samaĝuloj jam estas
generaloj, kaj mi ĉiam estas nur
centestro, ĉiam ricevas bastonadon,
laŭ ordono de la piaj pastroj. Kial
tia maljustaĵo? "Tage mi turnas
mian koron al la libroj, kaj nokte
mi legas; ĉar malsaĝa estas tiu, kiu
forlasas la librojn tiel rapide, kiel
forkuranta gazelo; malnobla estas
lia animo, egala al la azeno, kiu
ricevas vipojn, egala al la surdulo,
kiu ne aŭdas kaj al kiu oni devas
paroli per la mano. Malgraŭ mia
soifo al la scienco, mi ne estas
malmodesta pri mia scio, sed mi
akceptas, la konsilojn de ĉiuj, ĉar
de ĉiuj oni povas lerni ion, kaj la
respektindajn saĝulojn mi ĉirkaŭas
per mia respekto!..."

La faraono, faris malpaciencon
movon, sed li aŭskultis, sciante, ke
Egiptano opinias la babiladon sia
devo kaj plej alta respekto por la
superuloj.

—Jen kia mi estas —daŭrigis
Eunana. —"En la fremda domo mi
ne rigardas al la virinoj, mi donas
al la servistoj manĝi, kiel
konvenas, sed mi mem ne malpacas
ĉe la divido. Mi havas ĉiam
kontentan vizaĝon, kaj en la ĉeesto
de miaj superuloj mi ĉiam kondutas
kun respekto kaj sidiĝas neniam,
kiam pli aĝa homo staras. Mi ne
estas trudema kaj neinvitita mi ne
eniras en fremdan domon. Kion
vidas mia okulo, pri tio mi silentas;
ĉar mi scias, ke oni estas surda por
tiu, kiu uzas multe da vortoj. La
saĝo instruas, ke la korpo de l'
homo similas grenejon, plenan de
diversaj respondoj. Kaj tial mi
ĉiam elektas bonan respondon kaj
diras ĝin, kaj la malbonan mi
konservas en mia animo. Mi ne
ripetas la kalumniojn kaj koncerne
la komisionoj, mi ĉiam plej bone
plenumas ilin..." Kaj kion mi havas
por tio?... —finis Eunana per pli
laŭta voĉo. —Mi suferas la
malsaton, portas ĉifonojn, kaj sur la
dorso mi ne povas kuŝi, tiel batita
ĝi estas. Mi legas en la libroj, ke la
pastraro rekompensadis iam la
kuraĝon kaj prudenton. Vere! tio
devis esti antaŭ tre longe. Ĉar la
hodiaŭaj pastroj sin deturnas de la
prudentaj homoj kaj forpelas la
forton kaj kuraĝon el la oficiraj
ostoj...

—Mi ekdormos apud tiu ĉi homo!...
—diris la faraono.

—Eunana —aldonis Tutmozis —vi
konvinkis lian sanktecon, ke vi
estas sperta en la libroj, kaj nun
diru al ni plej mallonge, kion vi
deziras?

—La sago ne tiel rapide trafas la

celon, kiel rapide mia peto atingos la kalkanojn de lia sankteco —respondis Eunana. —La servado ĉe la razitaj kapoj fariĝis por mi tiel abomena, la pastroj plenigis mian koron per tia maldolĉo, ke se mi ne povos transiri en la armeon de l' faraono, mi trapikos min per la propra glavo, antaŭ kiu pli ol unu, pli ol cent fojojn tremis la malamikoj de Egipto. Mi preferas esti dekestro, mi preferas esti simpla soldato de lia sankteco, ol centestro en la pastraj regimentoj; porko aŭ hundo povas servi al ili, ne fidela Egiptano!...

La lastajn frazojn Eunana diris kun tiel rabia kolero; ke la faraono sin turnis greke al Tutmozis.

—Prenu lin en la gvardion. Oficiro, kiu tiel malamas la pastrojn, povas esti utila al ni.

—Lia sankteco, la sinjoro de ambaŭ mondoj, ordonis akcepti vin en la gvardion —ripetis Tutmozis.

—Mia sano kaj vivo apartenas al nia sinjoro Ramzes... li vivu eterne! —ekkriis Eunana kaj kisis la tapiŝon, kiu kuŝis sub la reĝaj piedoj.

Kiam Eunana, radianta de feliĉo, repaŝis el la tendo, ĉiun kelkon da paŝoj falante sur la vizaĝon kaj benante la monarĥon, la faraono diris:

—Lia babilado tiklis mian gorĝon... Mi devas instrui la egiptajn soldatojn kaj oficirojn esprimi ĉion mallonge, ne kiel scienculoj.

—Se li havus nur ĉi tiun solan mankon!... —murmuretis Tutmozis, sur kiun Eunana faris malagrablan impreson.

La sinjoro alvokis Samentuon:

—Estu trankvila —diris li al la pastro. —La oficiro, kiu iris post vi ne spionis vin. Li estas tro malsaĝa por tiaj komisioj... Sed li povas havi pezan manon en okazo de bezono!... Kaj nun —aldonis la faraono —kio igas vin esti tiel singarda?

—Mi jam preskaŭ konas la vojon al la trezorejo en Labirinto —respondis Samentu.

La sinjoro skuis la kapon.

—Malfacila afero!... —murmuretis li. —Unu horon mi kuris tra diversaj koridoroj kaj ĉambregoj, kiel muso, kiun persekutas kato. Kaj mi konfesas al vi, ke ne nur mi ne komprenas la vojon, sed eĉ mi ne entreprenus ĝin sola. La morto sub la libera ĉielo povas esti gaja; sed la morto en tiuj truoj, en kiuj talpo perdus la vojon, brr!...

—Tamen ni devas trovi kaj okupi ĉi tiun vojon —diris Samentu.

—Kaj se la gardistoj donos al ni la necesan parton de la trezoroj?... —demandis la faraono.

—Ili ne faros tion, dum vivas Mefres, Herhor kaj liaj partianoj.

Kredu al mi, sinjoro, ke ĉi tiuj altranguloj volas teni vin en vindoj kvazaŭ suĉinfanon...

—La faraono paliĝis de kolero.

—Ne bezonu mi teni ilin en ĉenoj!... Kiel vi pensas trovi la vojon?

—Ĉi tie, en Abidos, en la tombo de Oziriso mi trovis la tutan planon de la vojo al la trezorejo —diris la pastro.

—Kaj de kie vi sciis, ke ĝi estis ĉi tie.

- Tion klarigis al mi surskriboj en mia templo de Set.
- Kiam vi trovis la planon?
- Kiam la mumo de la eterne vivanta patro de via sankteco estis en la templo de Oziriso —respondis Samentu. —Mi akompanis la sanktajn restaĵojn kaj deĵorante nokte en la ĉambrego de la Ripozo, mi eniris en la sanktejon.
- Vi devus esti generalo, ne ĉefpastro! —ekkriis ridante Ramzes. —Kaj vi jam komprenas la vojon al Labirinto?
- Jam de longe mi komprenis ĝin, nun mi kolektis la montrojn por sin direkti.
- Ĉu vi povas tion klarigi al mi?
- Volonte, mi eĉ montros iam al via sankteco la planon. La vojo —daŭrigis Samentu —iras zigzage kvar fojojn tra la tuta Labirinto; ĝi komenciĝas en la plej alta etaĝo, finiĝas en la plej profunda subteraĵo kaj posedas diversajn aliajn kurbiĝojn. Jen kial ĝi estas longa.
- Kiel vi transpasos de unu ĉambrego al alia, kie estas multe da pordoj?
- Sur ĉiu pordo, kondukanta al la celo, estas parto de la frazo: "Ve al la perfidulo, kiu penas trapenetri la plej altan sekreton de la ŝtato kaj etendi malpian manon al la riĉaĵoj de l' dioj. Lia kadavro estos, kvazaŭ mortaĉaĵo, kaj lia spirito ne ĝuos ripozon, sed vagos en mallumaj lokoj, ŝirata de la propraj pekoj..."
- Kaj vin ne fortimigas la surskribo?
- Ĉu vian sanktecon fortimigas libia lanco?... La minacoj estas bonaj por la popolaĉo, ne por mi, kiu mem sciis skribi ankoraŭ pli terurajn malbenojn...
- La faraono ekmeditis.
- Vi estas prava —diris li. —La lanco ne malutilos tiun, kiu scias ĝin rebati, kaj trompa vojo ne erarigos la saĝulon, kiu konas la parolon de la vero... Sed kion vi faros, por ke cedu antaŭ vi la ŝtonoj en la muroj kaj por ke la kolonoj ŝanĝiĝu en pordojn de l' eniro?...
- Samentu malestime levis la ŝultrojn.
- En mia templo —respondis li —estas ankaŭ nevideblaj eniroj, eĉ pli malfacile malfermeblaj, ol tiuj de Labirinto. Kiu konas la vorton de la sekreto, atingos ĉion, kiel prave diris via sankteco.
- La faraono apogis la kapon sur la mano kaj daŭrigis mediti.
- Mi bedaŭrus, se sur la vojo renkontus vin malfeliĉo...
- En la plej malbona okazo mi renkontos la morton, kaj ĉu ĝi ne minacas eĉ la faraonojn?... Fine, ĉu via sankteco ne iris kuraĝe al Sodaj Lagoj, kvankam vi ne estis certa, ĉu vi revenos de tie? Cetere, ne imagu, sinjoro, ke mi devos trairi la tutan vojon, sur kiu iradas la personoj, vizitantaj Labirinton. Mi trovos pli malproksimajn punktojn kaj en la daŭro de unu preĝo al Oziriso mi atingos lokon, kien irante vi povus diri tridek preĝojn...
- Ĉu ekzistas tie aliaj eniroj?
- Sendube, kaj mi devas ilin trovi —respondis Samentu. —Mi ja ne eniros, kiel via sankteco, tage, nek tra la ĉefa pordego.
- Kiel do?...

- En la ekstera muro estas pordetoj, kiujn mi konas, kaj kiujn la pastroj de Labirinto gardas neniam... En la korto la gardistoj nokte estas malmultenombraj kaj tiel fidas al la protekto de l' dioj aŭ al la timo de la popolaĉo, ke plej ofte ili dormas... Krom tio, trifoje inter la subiro kaj la leviĝo de l' suno, la pastroj iras en la templon preĝi kaj iliaj soldatoj faras la samon sub la libera ĉielo. Antaŭ kiam ili finos unu diservon, mi estos en la trezorejo.
- Kaj se vi perdos la vojon?...
- Mi havas la planon.
- Kaj se la plano estas malvera?...
- diris la faraono, ne povante kaŝi sian maltrankvilon.
- Kaj se via sankteco ne akiros la trezorojn?... Se Fenicianoj, post konsidero, ne donos la promesitan prunton?... Se la armeo estos malsata kaj la esperoj de la popolaĉo trompitaj?... Bonvolu kredi al mi, mia sinjoro. —daŭrigis la pastro —ke mi, inter la koridoroj de Labirinto, estos pli sendanĝera, ol vi en via regno...
- Sed la mallumo!... la mallumo!... Kaj la muroj, kiujn oni ne povas trapenetri, kaj la profundaĵo, kaj la centoj da vojoj, kie oni ne povas sin orienti... KREDU al mi, Samentu, ke batali kontraŭ la homoj estas nur ludo; sed terura estas la ombro kaj nekonataĵo!...
- Via sankteco —diris li —ne konas mian vivon... Kiam mi havis dudek kvin jarojn, mi estis pastro de Oziriso...
- Vi?... —ekmiris la faraono.
- Mi, kaj mi tuj diros, kial mi

transiris al la servado al Set. Oni sendis min sur la duoninsulon Sinai, por ke mi konstruu malgrandan kapelon por la montanoj. La konstruado daŭris ses jarojn, kaj mi, havante multe da libera tempo, vagis inter la montoj kaj vizitis la tieajn kavernojn. Kion mi ne vidis tie!... Koridorojn kelke da horoj longajn; malvastajn enirojn, tra kiuj oni devis rampi sur la ventro; ĉambrojn tiel grandegajn, ke ĉiu el ili povus enteni templon. Mi vidis subterajn riverojn kaj lagojn, kristalajn konstruaĵojn, tute mallumajn kavernojn, en kiuj oni ne povis vidi la propran manon, aŭ tiel lumajn, ke kvazaŭ iu suno brilis en ili... Kiom da fojoj mi perdis la vojon en la sennombraj trajoj, kiom da fojoj estingiĝis mia torĉo, kiom da fojoj mi rulfalis en nevideblan senfundaĵon!... Ofte mi pasigis kelke da tagoj en la subteraĵoj, nutrante min per rostita hordeo, lekante la malsekaĵon de la ŝtonegoj, ne sciante, ĉu mi revenos en la mondon. Sed mi akiris sperton, mia vidado fariĝis pli sentema, mi eĉ ekamis tiun inferan landon. Hodiaŭ, kiam mi pensas pri la infanaj kaŝejoj de Labirinto, mi volas ridi... La homaj konstruaĵoj estas talpejoj kompare kun la senlimaj konstruaĵoj, faritaj de la silentaj kaj nevideblaj spiritoj de l' tero. Sed foje mi renkontis teruran objekton, kiu tute ŝanĝis miajn opiniojn. Okcidente de la minejo de Sinai sin etendas nodo de valoj kaj montoj, kie ofte sonas subteraj tondroj, la tero tremas kaj iafoje oni vidas flamojn. Interesita mi iris tien por pli longa tempo, mi serĉis

kaj dank' al nerimarkebla fendo mi trovis tutan ĉenon de grandegaj kavernoj, sub kies arkaĵoj povus stari plej alta piramido. Kiam mi vagis tie, alflugis al mi forta putraodoro, tiel abomena, ke mi volis forkuri. Sed mi ekregis min, eniris en la kavernon, de kie ĝi venis, kaj mi ekvidis... Bonvolu imagi, sinjoro, homon, kiu havas piedojn kaj manojn je duono malpli longajn ol ni, sed dikajn, malgraciajn kaj finitajn per ungegoj. Aldonu al tio larĝan voston, platigitan de la flankoj, dentan supre, kiel koka kresto; aldonu tre longan kolon kaj sur ĝi hundan kapon. Fine, vestu la monstron per armaĵo, kovrita sur la dorso per kurbaj pikiloj... Nun imagu, ke la figuro staras sur la piedoj, apogita al la ŝtonego per la manoj kaj brusto...

—Io tre malbela —intermetis la faraono. —Mi tuj mortigus tion...

—Tio ne estis malbela —diris la pastro, ekstremante —Ĉar imagu sinjoro, ke la monstro estis tiel alta, kiel obelisko...

Ramzes faris geston de malkontenteco.

—Samentu —diris li —ŝajnas al mi, ke vi vizitis viajn kavernojn en sonĝo...

—Mi ĵuras al vi, sinjoro, per la vivo de miaj infanoj —ekkriis la pastro —ke mi diras la veron!... Ĉi tiu monstro en la haŭto de rampaĵo, kovrita per pikila kiraso, se ĝi sin etendus sur la tero, estus kun la vosto kvindek da paŝoj longa... Malgraŭ la timo kaj abomeno kelkfoje mi revenis en la kavernon kaj atente rigardis ĝin.

—Ĝi do vivis?

—Ne. Tio estis kadavro tre malnova, sed tiel bone konservita, kiel niaj mumoj, dank' al la sekeco de la aero aŭ al iaj teraj saloj, nekonataj de mi. Tio estis mia lasta trovaĵo —daŭrigis Samentu. —Mi ne iris plu en la kavernojn, sed mi multe meditis. Oziriso —pensis mi —kreas grandajn estaĵojn: leonojn, elefantojn, ĉevalojn... Set naskas la serpenton, vesperton, krokodilon... La monstro, kiun mi renkontis, estas sendube kreaĵo de Set; kaj ĉar ĝi superas per sia kresko ĉion, kion mi konas sub la suno, do Set estas pli forta dio, ol Oziriso. Tiam mi konvertiĝis al Set, kaj reveninte Egipton, mi ekloĝis en lia templo. Kaj kiam mi rakontis al la pastroj pri miaj aventuroj, ili klarigis al mi, ke ili konas multajn tiajn monstrojn.

Samentu iom ripozis kaj daŭrigis:

—Se iam via sankteco bonvolos viziti nian templon, mi montros al vi en la tomboj strangajn kaj terurajn estaĵojn: anserojn kun lacertaj kapoj kaj vespertaj flugiloj, lacertojn similajn al cignoj, sed pli grandajn ol strutoj, krokodilon trifoje pli longan ol tiuj, kiuj loĝas en Nilo, ranon tiel grandan, kiel hundo... Tio estas aŭ mumoj, aŭ skeletoj, trovitaj en kavernoj kaj konservataj en niaj tomboj. La popolo pensas, ke ni preĝas al ili, kaj ni nur esploras ilian strukturon kaj gardas ilin de la putro.

—Mi kredos al vi, kiam mi mem vidos —respondis la faraono. —Sed diru al mi, de kie povus aperi en la kavernoj tiaj estaĵoj?...

—Mia sinjoro, —diris la pastro —la mondo, en kiu ni vivas, profunde aliĝas. Jam en Egipto ni trovas ruinojn de urboj kaj temploj, kaŝitaj profunde en la tero. Estis tempo, kiam la lokon de Malsupra Egipto okupis brako de l' maro kaj Nilo fluis je la tuta larĝo de nia valo. En la tempoj ankoraŭ pli antikvaj tie, kie estas nia regno, estis la maro... Niaj antaŭuloj loĝis la landon, kiun nun okupas la okcidenta dezerto... Antaŭ dekoj da jarmiloj ne ekzistis homoj, kiel ni, sed kreaĵoj, similaj al simioj, kiuj tamen sciis konstrui terdomojn, konservi fajron, batali per bastonegoj kaj ŝtonoj. Tiam ekzistis nek ĉevaloj, nek bovoj; grandegaj elefantoj, rinoceroj kaj leonoj trifoje superis per sia kresko la nunajn samnomajn bestojn. Sed eĉ la grandegaj elefantoj ne estas la plej antikvaj kreaĵoj. Antaŭ ili vivis grandegaj rampaĵoj: flugantaj, naĝantaj kaj paŝantaj. Antaŭ la rampaĵoj estis en nia mondo nur moluskoj kaj fiŝoj, kaj antaŭ ili nur vegetaĵoj, sed tiaj, kiaj ne ekzistas hodiaŭ...

—Kaj antaŭe?... —demandis Ramzes.

—Antaŭe la tero estis dezerta kaj malplena, kaj la Dia spirito sin portis super la akvojn.

—Mi ion aŭdis pri tio —diris la faraono —sed mi ne kredos, antaŭ kiam vi montros al mi la mumojn de l' monstroj, kiuj, kiel vi diras, ripozas en via templo.

—Kun la permeso de via sankteco, mi finos, kion mi komencis —diris Samentu. —Kiam en la kaverno de Sinai mi ekvidis la grandegan kadavron, la timo ekregis min kaj

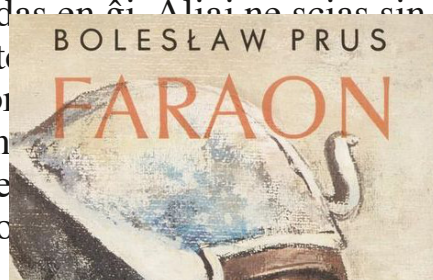
dum kelke da jaroj mi volis iri en neniun kaverton. Sed la pastroj de Set klarigis al mi, de kie venis tiel strangaj estaĵoj, kaj mia timo malaperis, grandiĝis la scivolo. Hodiaŭ ne ekzistas por mi pli agrabla ludo, ol vagi sub la tero kaj serĉi vojon en la mallumo. Jen kial Labirinto ne estos por mi pli malfacila, ol promeno tra la reĝa palaco.

—Samentu —diris la sinjoro —mi tre ŝatas vian superhoman kuraĝon kaj saĝon. Vi rakontis al mi tiom da interesaj aferoj, ke, vere, mi mem volonte vizitus la kavernojn kaj iam mi veturos kun vi al Sinai. Tamen mi dubas, ĉu vi sukcesos en Labirinto, kaj por ĉiu eventualo, mi kunvokos la kunvenon de Egiptanoj, por ricevi la rajtigon profiti de la trezorejo.

—Tio ne povas malutili —respondis la pastro. —Sed mia laboro ne estos malpli necesa, ĉar Mefres kaj Herhor ne konsentos doni la trezorojn.

—Ĉu vi havas la certecon, ke vi sukcesos?... —insiste demandis la faraono.

—De l' tempo, kiam ekzistas Egipto —penis konvinki lin Samentu —estis neniun homo, kiu posedis tiom da rimedoj, kiel mi, por venki en ĉi tiu batalo, kiu eĉ ne estas por mi batalo sed ludo. Unujn timigas la mallumo, kiun mi amas kaj eĉ vidos en ĉi. Aliaj ne scias sin direkti intencoj kaj komencoj facile. Antaŭ ĉi tiu areton, kiel ordojn, se mi

Kajeroj el la Sudo

Bulteno de Hispana Asocio
de Laboristoj Esperantistaj

<http://www.gazetoteko.com/hale/kels109.pdf>

Numero 109^a - Oktobron 2019

ISSN 1886-1938 (printita)
ISSN 1886-1997
Depósito legal: Z-2398-88